

ZDRUŽEVANJE KANADSKIH SLOVENCEV

Cvetka Kocjančič

Potreba po družabnosti je del slovenske kulture. Do začetka tega stoletja je bila Slovenija povečini agrarna država, vendar za razliko od ameriških in kanadskih farmerjev slovenski kmetje niso živeli izolirano, pač pa v vaseh, medtem ko so bila njihova polja, travniki in gozdovi na obrobju vasi. Pred vesplošno uporabo radijskih in televizijskih aparatov so vaščani aktivno sodelovali pri ustvarjanju svoje lastne zabave in družabnosti s petjem, plesi po zvokih vaških harmonikarjev, igrami in raznimi družabnimi običaji ob svatbah, s skupnim žalovanjem ob smrti sovaščana, s skupinskimi potovanji na božje poti ali pa zgolj z zbiranjem v vaških gostilnah ali zidanicah ob nedeljskih popoldnevih.

Slovenci, ki so se zaradi prenaseljenosti začeli seliti v tujino, so pričakovali podobno življenje v Kanadi, kamor so jih zvabile atraktivne ponudbe agentov, ki so po letu 1924 aktivno iskali kmečke fante. Za mnoge je bila osamljenost na ogromnih farmah v Saskatchewanu in Manitobi nevzdržna in so takoj po odsluženem pogodbenem delu začeli iskati zaposlitev na železnici ali v gozdovih Britanske Kolumbije. Tam so vsaj srečali druge slovanske priseljence in po srečnem naključju so včasih celo naleteli na kakega rojaka, ki jim je omogočil stik z drugimi Slovenci.

Pred veliko gospodarsko krizo leta 1929 je število Slovenskih priseljencev v Kanadi postopoma naraščalo. Kot navaja Rado Genorio, je leta 1926 prišlo iz Slovenije 613 oseb, leto pozneje 704, leta 1928 pa 1000 oseb. V času kriznih let je število priseljencev drastično upadlo, mnogi Slovenski priseljenci so se celo odločili za vrnitev v Slovenijo. Leta 1932 se je 210 Slovencev vrnilo.¹

¹ Rado Genorio, *Slovenci v Kanadi/Slovenes in Canada*, Ljubljana: Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, 1989.

Pred tem prvim valom slovenskih priseljencev se je le nekaj Slovencev priselilo v Kanado preko ZDA. Ko je začela ameriška avtomobilska industrija prodirati iz Detroida preko meje v Windsor, je za sabo potegnila tudi priseljenke delavce, med drugim tudi Slovence. Tisti čas so bili ameriški Slovenci že dobro organizirani, zato so kanadski Slovenci po njihovem zgledu začeli graditi svojo skupnost.

Leta 1927 je bilo v Windsorju v Ontariu ustanovljeno prvo slovensko društvo Lira. Društvo je imelo aktivno dramsko sekcijo in pevski zbor in je uprizorilo več nastopov, ki so se jih poleg Slovencev udeležili tudi predstavniki drugih slovanskih narodnosti. Od slovenske vlade v domovini so prejeli knjige in so v svojih najetih društvenih prostorih odprli prvo slovensko knjižnico v Kanadi.

Zaradi velike gospodarske krize, ki je sledila, so se člani društva Lira začeli seliti za delom po vsej Kanadi, največ pa v rudarska mesta severnega Ontaria. Tam so se jim pridružili še drugi slovenski priseljenci, ki so po odsluženem pogodbenem delu na kmetijah ali na železnici iskali primernejšo zaposlitev in družbo sorojakov. Rudniki zlata v Kirkland Lakeu so postali za Slovence najbolj privlačni in tako se je tam razvila živahna slovenska skupnost. Prvi dve slovenski organizaciji, Vzajemna podporna zveza Bled in Pevsko in dramsko društvo Triglav, ki sta bili tam ustanovljeni leta 1933, dokazujeta, da so imeli že prvi slovenski priseljenci v Kanadi veliko spoštovanje do svoje narodne kulture ter veliko sočutje in socialno odgovornost do sorojakov.

Vzajemna podporna zveza Bled (VPZ Bled) je nudila svojim članom finančno pomoč v primeru bolezni in nesreč in je imela pomembno vlogo še zlasti potem, ko je bilo poslovanje ameriških podpornih društev Kranjske slovenske katoliške jednote in Slovenske narodne podporne jednote v Kanadi ukinjeno. Do leta 1943 je imela VPZ Bled že dvanajst odsekov po vsej Kanadi, toda ko je v šestdesetih letih Kanada uvedla zdravstveno zavarovanje in socialne programe za delavce, je zavarovalna dejavnost VPZ Bled izgubila svojo prvotno pomembnost. Glavna pisarna je bila leta 1986 premeščena v Beamsville v Ontariu, ker sta odseka v Beamsvillu in St. Catharinsu ostala najbolj aktivna. VPZ Bled še vedno deluje kot podporna organizacija, za današnji čas pa je bolj pomembna njena vloga pri združevanju prvih slovenskih priseljencev in njihovih potomcev v Kanadi in pri vključevanju le-teh v slovensko skupnost, ki so jo osnovali slovenski ekonomski priseljenci, ki so začeli prihajati v Kanado po letu 1956.

Slovensko pevsko in dramsko društvo Triglav, ustanovljeno leta 1933 v Kirkland Lakeu v Ontariu z namenom, da ohranja in pospešuje slovensko kulturo, je ostalo aktivno do leta 1961, ko so se številni starejši člani preselili na sadjarsko področje Niagarskega polotoka, mlajši člani pa so se razselili širom po Kanadi zaradi študija ali boljše zaposlitve. Zanimivo je, da so ti preprosti kmečki ljudje čutili dolžnost, da sami sebe kulturno izobražujejo, da bi lahko slovensko kulturno izročilo prenesli na svoje potomce. V slovenski pesmi in kulturi, v slovenskih navadah in tradicijah, v poskočnih slovenskih melodijah so našli tolažbo za svoje težko življenje, za svoja razočaranja v novi domovini in zdravilo za svoje domotožje.

Pred drugo svetovno vojno, ko je v Ameriki živelo že okoli četrtr milijona Slovencev in so imeli pet dnevnih, pet tedenskih in štiri mesečne časopise, 46 slovenskih župnij in 90 društev, je bilo število kanadskih Slovencev ocenjeno na 6000. Alojz Kuhar je v *Slovenčevem koledarju* leta 1941 zapisal, da »kanadski Slovenci živijo raztreseni po vsej Kanadi, brez kakršnih kulturnih pripomočkov in da so zapisani narodni smrti.«² Po Genorijevi oceni je v Kanadi pred drugo svetovno vojno živelo samo 4593 Slovencev.³ Zanimivo je, da največje koncentracije Slovencev niso bile v večjih mestih, pač pa v manjših rudarskih naseljih: v Kirkland Lakeu 500, v Timminsu 264, v Vancouvru 200, v Norandi 199 in v Torontu 113.⁴

Vsi predvojni priseljenci so imeli skupno usodo: vsi so izkusili kapitalizem v vsej njegovi krutosti, zato ni čudno, da so med drugo svetovno vojno mnogi navdušeno podprli komuniste, ki so obljubljali, da bodo uvedli pravičen družbeni sistem v njihovi domovini. Sicer pa je bila tudi Kanada, kot članica Britanskega imperija, zaveznica Titovih partizanov. Iz sočutja do trpečih ljudi v domovini so se mnogi Slovenci včlanili v odseke Lige kanadskih Slovencev s sedežem na ulici Adelaide v Torontu. Cilj te organizacije je bil povezati kanadske Slovence in jih informirati o situaciji v domovini. V ta namen je Liga od 1941 do 1948 izdajala časopis *Edinost*, ki je imel okoli 1200 naročnikov.⁵ Člani Lige kanadskih Slovencev so se na sestankih nazivali »tovariš«, medtem ko so se člani VPZ Bled nazivali »brat«. Mnogi člani Bleda so bili istočasno člani Lige in naročniki *Edinosti*.

² Alojzij Kuhar, *Slovenčev koledar 1941*.

³ Rado Genorio, *Slovenci v Kanadi*.

⁴ Urbanc in Turtle, *Slovenians in Canada*, Hamilton 1984.

⁵ Urbanc in Turtle, *Slovenians in Canada*.

Prihod političnih priseljencev po letu 1947 je drastično spremenil enotnost in lojalnost kanadskih Slovencev. Vojni begunci so prinesli osebna poročila o situaciji v Sloveniji iz svoje lastne perspektive in niso mogli razumeti, zakaj kanadski Slovenci podpirajo komunistični režim v domovini. Nove informacije, še zlasti o preganjanju duhovnikov in povojnem poboju domobrancev, so vpile na nekatere predvojne slovenske priseljence, da so umaknili svojo podporo Jugoslaviji, večina pa je te novice sprejela kot pretiravanja in ni menila, da s svojo podporo porušeni domovini podpira komunistični režim, kot je to razumela politična emigracija. Poleg tega je še kanadska vlada postala bolj pozorna do komunističnih simpatizerjev, ker se je tako kot ZDA že od časa Velike gospodarske krize bala, da bi komunisti dobili preveč moči in zavirali zahodni kapitalitem. Tako so kanadskim oblastem postali sumljivi vsi, ki so se družili z levičarsko jugoslovansko organizacijo. Zaradi nesložnosti v Ligi kanadskih Slovencev je prišlo do naglega upada članstva. Podobne probleme sta imeli tudi Liga kanadskih Srbov in Liga kanadskih Hrvatov. Na četrti glavni konvenciji Lige kanadskih Slovencev je bilo odločeno, da se Liga kanadskih Slovencev z vsem imetjem pridruži Ligi kanadskih južnih Slovanov. Podobne odločitve sta sprejeli tudi Liga kanadskih Srbov in Liga kanadskih Hrvatov. Združitev je stopila v veljavo 1. julija 1948.⁶ Tako so predvojni slovenski priseljenci izgubili svojo enotnost in svoj samostojni časopis *Edinost*. Čeprav je ta jugoslovanska zveza, pozneje poznana kot Bratstvo in edinstvo, delovala še nekaj desetletij in izdajala časopis *Naše novine*, ni nikoli uspela pritegniti večjega števila Slovencev.

Vera je predstavljala močno združevalno moč in trdno osnovo za ustanovitev trajne slovenske skupnosti v Torontu, toda ideološke razlike med Slovenci so ostale tudi potem, ko je bila leta 1954 na ulici Manning zgrajena slovenska cerkev Marije Pomagaj, prva slovenska cerkev v Kanadi. V Torontu so bili takrat v večini priseljenci iz vrst politične emigracije, saj je bilo predvojnih slovenskih priseljencev v Torontu tista leta bolj malo. Če je bilo število Slovenskih političnih beguncev 2500, kot navaja Genorio, ali 7500, kot ocenjuje Peter Urbanc, v vsakem primeru je dejstvo, da so se po enoletnem pogodbenem delu množično naselili v Torontu, da so bili bolj izobraženi od predvojnih priseljencev ter bolj motivirani, da se za stalno naselijo v Kanadi in so si zato bolj vztrajno prizadevali za gradnjo trajne slovenske skupnosti, osredotočene okoli slovenske Cerkve, kjer bi lahko kultura in vera koeksistirali in druga drugo dopolnjevali. Slovenski lazaristi v Torontu so leta 1950 začeli izdajati verski mesečnik *Božja beseda*, ki

⁶ Iz originalnega pisma Lige kanadskih Slovencev.

še sedaj izhaja, vendar kot dvomesečnik, za oddih in rekreacijo rojakov pa so severno od Toronta leta 1956 uredili Slovensko letovišče, kjer so poleti tudi redne nedeljske maše. V okviru župnije so poleg verskih organizacij začele delovati tudi druge dejavnosti, kot so slovenska šola, folklor, pevski zbori, mladinska skupina, skavti in župnijska kreditna zadruga. V cerkveni dvorani so se vršili razni kulturni nastopi, dobrodelne prireditve, plesi in svatbene gostije. Tako je slovenska cerkev postala verski, vzgojni, kulturni in družabni center torontskih Slovencev. Slovenska politična emigracija je ves čas kazala veliko spoštovanje do slovenske kulture, kakor tudi močan občutek solidarnosti in pripravljenost za pomoč, ne samo članom slovenske etnične skupnosti v Kanadi, pač pa tudi slovenskim misijonarjem v nerazvitih državah in raznim dobrodelnim akcijam. Predvsem pa jo odlikuje njena močna lojalnost slovenskemu jeziku in tradicijam ter močna volja, da bi svojo kulturno in versko tradicijo prenesli na svoje potomce.

Poleg kreditne zadruge J. E. Kreka in župnijske kreditne zadruge Slovenija so slovenski strokovnjaki začeli odpirati privatne prakse, kjer so rojakom nudili usluge v domačem jeziku, obrtniki pa so začeli ustanavljati svoja podjetja, kjer so povečini zaposlovali Slovence. Tako se je v Torontu začela oblikovati tudi slovenska ekonomska skupnost, ki je privabljala vse več rojakov, tako da danes po nekaterih ocenah živi v Torontu okoli 10.000 Slovencev.

Toronto je bil tudi center politične aktivnosti. Po ukinitvi Lige kanadskih Slovencev in časopisa *Edinost* so politično praznino v Torontu zapolnili politični aktivisti iz vrst politične imigracije, ki so leta 1954 začeli izdajati mesečnik *Slovenska država*. Ker je bila slovenska politična imigracija v večini, je razumljivo, da je imela velik vpliv tudi na slovensko Cerkev v Kanadi in na slovenske duhovnike. To pristranskost so še zlasti občutili ekonomski izseljenci, ki so začeli prihajati v Kanado po letu 1956 in so jih politični ekstremisti zapostavljali samo zato, ker so prišli iz komunistične države in so se jim zdeli sumljivi, če niso ob prihodu v Kanado sprejeli njihovega ideološkega prepričanja. Mnogi ekonomski izseljenci so bili v času vojne še otroci, večina pa se jih je rodila po vojni, in vsi so se prostovoljno izselili iz domovine, ne toliko zaradi političnih vzrokov kot zaradi možnosti za boljši zaslužek. Ker so bili povečini doma iz vernih družin, so se po prihodu v Kanado vključili v slovenske župnije in v kulturne dejavnosti, do politike pa so bili v glavnem pasivni. S tem, da so se slovenski duhovniki udeleževali političnih manifestacij in da so pogosto dopuščali, da so bile verske manifestacije povezane s politiko, istočasno pa so svarili rojake, naj odklanjajo stike s Slovensko izseljensko matico, so na eni strani prispevali k trenju znotraj

slovenske skupnosti, na drugi strani pa so zaradi svoje verske avtoritete ter vzgojne in kulturne dejavnosti uživali med vsemi izseljenci ugled in spoštovanje. Ta čudna situacija v slovenski skupnosti je prisilila mnoge Slovence iz vrst ekonomske emigracije, da so se prilagodili popularnemu mnenju politične emigracije, nekateri pa so se oddaljili od Slovenske cerkve. Tisti, ki so si upali sodelovati s Slovensko izseljensko matico (in večina slovenskih društev iz Kanade je to počela, ker so le preko te organizacije lahko vzdrževali kulturne stike z domovino), so bili pogosto deležni kritike, češ da podpirajo komunistični režim v domovini. Zaradi svoje psihološke varnosti so mnogi intelektualci iz vrst ekonomske emigracije ostali kulturno pasivni, medtem ko so se politični ekstremisti pred Kanadčani postavili za samozvane predstavnike slovenske skupnosti v Kanadi.

Zaradi velikega dotoka ekonomskih emigrantov so bili le-ti v sedemdesetih letih v večini. Poleg tega so večino ekonomskih priseljencev predstavljali obrtniki in ljudje s končano srednjo šolo, zato so se lažje vključili v kanadsko poslovno življenje in so tudi sorazmerno hitro ekonomsko uspeli. To jim je omogočilo tudi pogoste obiske v Slovenijo, zato so iskali kulturne stike z matično domovino, medtem ko je politična emigracija navezovala stike s Slovenci v diaspori, še zlasti s Slovenci v Argentini in Avstriji. V šestdesetih in sedemdesetih letih je bila ustanovljena vrsta slovenskih kulturnih in družabnih društev v Torontu in številnih drugih mestih v Južnem Ontariu kakor tudi širom po Kanadi. Izogibajoč se politike so ekonomski priseljenci aktivno delovali v svojih kulturnih in družabnih društvih, hodili v slovensko cerkev in pošiljali svoje otroke v slovensko cerkev k verouku in v slovensko šolo, opravljali bančne posle v slovenskih kreditnih zadrugah, poslušali dnevno jugoslovansko radijsko oddajo Karavana prijateljstva, ki jo je vodila slovenska rojakinja Francka Starčev, obiskovali dramske prireditve Slovenskega gledališča iz Toronta, se udeleževali prireditev, ki jih je organizirala slovenska župnija, obenem pa tudi plesnih zabav in koncertov narodnozabavnih ansamblov iz domovine ter kulturnih prireditev, ki jih je organizirala Kanadsko slovenska skupina za kulturne izmenjave v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico.

Trenje med ekonomsko in politično emigracijo ni bilo značilno zgolj za Slovence, ampak za vse vzhodnoevropske narodnosti. V širšem kanadskem merilu so bili Slovenci še najbolj miroljubna in najmanj problematična etnična skupina. Kanadska politika multikulturalnosti, ki jo je leta 1971 uvedel tedanji ministrski predsednik Trudeau, je imela cilj pospeševati prijateljstvo in slogo med različnimi etničnimi skupinami, s tem da se je osredotočala na dejavnosti, ki so bile skupne

vsem članom posameznih etničnih skupnosti, kot so hrana, glasba, folklor, posebne narodne tradicije itd. Tako so slovenske polke, narodne noše in ljudski plesi, potica in kranjske klobase postali simboli slovenske kulture v Kanadi. To je bilo varno, neprovokativno kulturno izražanje, za razliko od literature, ki zahteva objektivno, kritičen odsev realnosti. Slovenske publikacije v Torontu, ki bi lahko nudile kanadskim slovenskim pesnikom in pisateljem možnost za kulturno izražanje, so zaradi pomanjkanja podpore in nesloge v slovenski skupnosti izhajale le kratek čas.

Slovenske župnije so predstavljale stabilnost, toda zaradi spreminjajočih se življenjskih razmer se je tudi vloga župnij začela spreminjati. Zaradi selitve Slovencev iz centra v predmestja Toronta se je pojavila potreba po gradnji nove slovenske cerkve in tako je bila leta 1961 zgrajena cerkev Brezmadežne s čudodelno svetinjo v Etobicokeu. Zaradi cerkve so se potem mnogi Slovenci preselili v ta predel Toronta. Medtem ko je kulturno in družabno življenje pri župniji Marije Pomagaj začelo upadati, je župnija Brezmadežne s svojo veliko društveno dvorano in večjimi prostori za slovensko šolo postala vsebolj aktiven slovenski center, okoli katerega je začela rasti tudi slovenska ekonomska struktura, kot so razne slovenske pisarne, trgovine, agencije, tovarne in obrtne delavnice. Pozimi so začela tudi druga torontska društva v cerkveni dvorani prirejati svoje bankete. Razen v Torontu so slovenske cerkve še v Hamiltonu in Montrealu, v cerkvi Lurške Matere Božje v Winnipegu pa od letos nimajo več slovenskega duhovnika.

V mestih, kjer živijo Slovenci kolikor toliko strnjeno, vendar nimajo slovenske cerkve, so slovenska društva navadno organizirala slovensko šolo, če je bilo le dovolj otrok. Če je bilo le mogoče, je društvo organiziralo slovenski glasbeni ansambel, pevski zbor in folklorno skupino, tako da so z nastopi popestrili društvene prireditve in zastopali slovensko skupnost na raznih multietničnih festivalih. V manjših mestih, kjer obstaja samo eno slovensko društvo, Slovenci laže složno živijo, ker osredotočajo svojo društveno dejavnost na področja, ki jih družijo, in se izogibajo politike, ki Slovence navadno razdvaja. Poleg tega se zavedajo, da so vsi individualno in kolektivno odgovorni za obstoj slovenske skupnosti, zato so strpnejši drug do drugega.

Šport je dejavnost, ki kanadske Slovence medsebojno povezuje, vendar samo v Torontu in Hamiltonu obstajata samostojni športni društvi. Sicer gojijo športne dejavnosti v okviru posameznih društev, ki pogosto organizirajo meddruštvena tekmovanja v balinanju, nogometu, streljanju, odbojki itd.

V Torontu se Slovenci združujejo po interesnih dejavnostih (folklor, gledališče, šport, lov) pa tudi po ožjem okolišu, od koder so izseljenci prišli (Belokranjski sklad, Prekmursko društvo Večerni zvon, primorsko društvo Simon Gregorčič).

V južnem Ontariu obstajajo tri slovenske župnijske dvorane in enajst slovenskih društvenih domov oziroma slovenskih letovišč. Na slovenskem banketu ali na svatbi se zbere tudi do 500 Slovencev, poleti na piknikih pa včasih do 1000 in več, še zlasti, če igra ansambel iz domovine. Za glasbo skrbijo navadno kanadkoslovenski narodnozabavni ansambli. Nekateri igrajo bolj, drugi pa manj originalno slovensko glasbo, kar zavisi v glavnem od sestave ansambla.

Poskusi za boljše meddruštveno sodelovanje segajo že v leto 1977, ko so predstavniki sedmih slovenskih društev iz južnega Ontaria sprejeli samostojno slovensko radijsko oddajo Slovenski večer za svoje društveno glasilo, pa tudi mesečnik *Dnevnik/Diary*, ki je izhajal tri leta, je ekonomske priseljence medsebojno povezoval in informiral. Leta 1978 je sedem slovenskih društev in sedem ansamblov organiziralo Slovenski glasbeni festival, ki je bil tako uspešen, da sta mu v naslednjih letih sledila še dva. Ob tej priložnosti je bila izdana tudi spominska brošura s kratkim opisom sodelujočih društev in ansamblov. Glasbeni festivali in izdatna podpora radijski uri Slovenski večer, ki je bila na sporedu enkrat tedensko od leta 1977 do 1985, so bili jasen dokaz, da si je ekonomska emigracija prizadevala za skupen nastop. Poskus, da bi se južnoontarijska društva iz vrst ekonomske emigracije (Slovensko kulturno društvo Večerni zvon, Društvo Simon Gregorčič, Radijski klub Slovenski večer, Holiday Gardens, Kanadska slovenska skupina za kulturne izmenjave iz Toronto, Slovenski narodni dom Lipa Park iz St. Catharinsa, VPZ Bled, Odsek Planica, Hamilton, Slovenski park iz Guelpha in društvo Sava iz Kitchenerja) formalno združila v Zvezo slovenskih društev v Kanadi, je leta 1984 naletel na toliko ovir s strani političnih ekstremistov, da je po treh letih zamisel povsem zamrla.

Leta 1978 so se društva politične emigracije združila v Slovenski kanadski svet. Ustanovni člani Slovenskega kanadskega sveta so bili Slovenska krščanska demokratična zveza, Slovenska narodna zveza, Društvo slovenskih protikomunističnih borcev, Kreditna zadruga Janeza Evangelista Kreka, župnijska kreditna zadruga Slovenija, Slovensko gledališče, Slovenska Baragova zveza ter društvo slovenskih akademikov v Ameriki (SAVA). Njihova skupna prireditev je tradicionalni Slovenski dan, njihovo glasilo pa *Slovenska država*.⁷

⁷ Urbanc in Turtle, *Slovenians in Canada*.

Sodelovanje ekonomske emigracije s Slovensko izseljensko matico je predstavljalo največji kamen spotike politični emigraciji. Tako so Slovenci vse do leta 1991 na kulturnem in političnem področju ostali razdvojeni.

V času slovenskega osamosvajanja leta 1991 so kanadski Slovenci kljub svojim ideološkim in političnim razlikam uspeli s skupnim nastopom, tako pri raznih političnih manifestacijah kot pri zbiranju finančne pomoči za odpravo vojne škode. Politične spremembe v domovini so narekovale ustanovitev nekaterih novih slovenskih društev v Kanadi, katerih cilj je povezovanje Slovencev in pospeševanje boljšega sodelovanja med kanadskimi Slovenci in matično domovino. Kanadski slovenski kongres je del Svetovnega slovenskega kongresa in ima v šestih odsekih v Kanadi skupaj okoli 140 članov. Njegovo poslanstvo pa je »povezovanje Slovencev, prizadevanje za spoštovanje človeških pravic Slovencev v domovini in drugod po svetu ter pospeševanje prijateljstva med Kanado in Slovenijo.«⁸

Kanadska slovenska gospodarska zbornica si prizadeva, da bi povezovala slovenske podjetnike in poslovneže in jim obenem omogočala gospodarsko povezavo s Slovenijo.

Vseslovenski kulturni odbor je forum, ki predstavlja večino slovenskih društev, organizacij in ustanov v južnem Ontariu. Koordinira akcije, ki po naravi zahtevajo skupen nastop celotne slovenske skupnosti, skrbi za informiranje rojakov preko svoje radijske ure Glas kanadskih Slovencev, ki deluje od leta 1991, in preko dvomesečnika *Glasiilo kanadskih Slovencev*, ki je začel izhajati v začetku leta 1997. Poleg vseh treh župnij sodeluje v tem odboru še enaindvajset društev iz južnega Ontaria. V sklopu Vseslovenskega kulturnega odbora deluje tudi Koordinacijski odbor za niagarsko področje, ki vključuje društva Lipa Park iz St. Catharinsa, Bled iz Beamsvilla, Sava iz Kitchenreja, Slovenski Park iz Cambridgea, Triglav iz Londona, Slovensko kulturno duršтво župnije Sv. Gregorija Velikega, Društvo Sv. Jožefa in župnijo Sv. Gregorija Velikega iz Hamiltona. Lep primer njihovega složnega skupnega nastopa je tradicionalni Slovenski dan, ki se vsako leto vrši pri drugem društvu, pri pripravi kulturnega programa pa sodelujejo vsa društva.

Čeprav so se odnosi med slovensko ekonomsko in politično imigracijo v preteklih sedmih letih občutno izboljšali, se stare rane še niso povsem zacelile pa tudi pogled na prihodnost še ni enoten. Kanadski slovenski svet želi obdržati

⁸ *Slovenians in Canada, Directory of Organizations and Institutions 1993*, Vseslovenski odbor.

svojo politično naravnost, medtem ko so druge organizacije osredotočene bolj na dejavnosti, ki kanadske Slovence združujejo. Dogovarjanja, da bi torontska društva skupno organizirala praznovanje slovenskega dneva samostojnosti, do sedaj še niso prinesla zaželenih rezultatov, ker je Kanadski slovenski svet premaknil svoj tradicionalni slovenski dan na konec junija oziroma začetek julija in organizacije tega slavja ne želi deliti z drugimi društvi. Kadar Slovenski dan s svojo prisotnostjo počasti kakšen pomemben cerkveni dostojanstvenik, kot na primer torontski nadškof, se te prireditve udeležijo tudi predstavniki in člani številnih drugih slovenskih društev in bi po vsem videzu lahko sodili, da gre v resnici za najbolj vseslovensko manifestacijo.

Medtem ko se je v kanadskem popisu prebivalstva leta 1991 samo 8050 oseb priglasilo za Slovence, je v zadnjem popisu leta 1996 to število naraslo na 25.875 (od tega samo v Ontariu 17.755), kar seveda ni toliko zasluga Kanadskega slovenskega kongresa, ki je rojake opozarjal, kako pomembno je, da se izjavijo za Slovence, pač pa je temu pripomogla oblika vprašanja, ki je dala vsem, tudi tistim, ki so bili rojeni v Kanadi in ne govorijo več slovensko, možnost, da se izjavijo za Slovence.

Večina kanadskih Slovencev je do politike v domovini povsem pasivna. To dokazuje tudi dejstvo, da je samo 43 oseb iz Kanade volilo na zadnjih predsedniških volitvah v Sloveniji. Videti je, da kanadski Slovenci nočejo biti zgolj število volilnih glasov za eno ali drugo stranko. Mnogi se zavedajo, da po dolgih letih bivanja v tujini ne morejo odgovorno voliti na slovenskih volitvah, ker ne poznajo dovolj razmer in položaja. Njihovi otroci, ki pogosto niti več ne znajo slovensko, pa so še toliko bolj pasivni do političnega dogajanja v Sloveniji. Pričakovanje nekaterih političnih prerokov, da bodo kanadski Slovenci, ki so povečini katoliki, na volitvah velikodušno podprli krščanske demokrate, se dosedaj ni uresničilo in se verjetno tudi nikoli ne bo. Ne zato, ker kanadskim Slovincem ni do demokracije v Sloveniji ali do krščanskih vrednot, pač pa zato, ker je večina mnenja, da naj slovenski narod v domovini sam demokratično odloča o svoji usodi. Kakršnakoli strankarska dejavnost med Kanadskimi Slovenci bi utegnila razbiti še to enotnost, ki jo sedaj čutimo, ker bi prisilila aktivne kulturne delavce v politične tekme. S tem pa bi še najbolj trpela kulturna dejavnost, ki je sedaj najmočnejša združevalna sila.

Pritok novih priseljencev iz Slovenije se je po letu 1970 skoraj zaustavil. Zaradi boljšega življenjskega standarda in sodobnega, tehnološkega načina življenja asimilacija kljub kanadski politiki multikulturalnosti ogroža manjše etnične

skupnosti. Veliko pripadnikov druge generacije se je prav zaradi političnega trenja in nesloge umaknilo iz slovenske skupnosti in mogoče je že prepozno, da bi jih lahko pritegnili nazaj. Poiskati bo treba nove oblike medsebojnega sodelovanja in združevanja, ki so primerne za sodobne razmere. Pri tem imajo še posebno pomembno vlogo komunikacijska sredstva, kot so časopis, radio in internet, ki lahko povezujejo Slovence v Kanadi pa tudi drugod po svetu.

SUMMARY

ASSOCIATING OF CANADIAN SLOVENES

Cvetka Kocjančič

The article deals with the pattern of religious, social and cultural associations of three major waves of Slovene emigration to Canada – the pre-World War II immigrants who arrived in Canada between 1924 and 1929, consisting mostly of peasant men, political refugees who came between 1948 and 1951, and the economic immigrants who arrived in Canada after 1956. The article also reflects the political and other differences between the three groups of Slovene immigrants, who seemed to be most united at the time of crisis in their homeland, that is, during the Second World War and during the short war for the independence of Slovenia. While political immigrants had a monopoly on politics and were also very active in the Slovene Church as well as in all kinds of cultural activities, the economic immigrants were business oriented and developed strong economic structure. In fear of confrontation with the political immigrants, they were politically passive and their cultural activity was mainly oriented towards promoting non-provocative cultural aspects, such as choir singing, polka music and folk dancing. There were also quite a few artists among the economic immigrants, yet their full potential could not be realized due to disunity within the ethnic group.

Until the year 1991, the division within the Slovene community in Canada was very obvious; however, the independence of Slovenia brought Canadian

Slovenes much closer as they began to respect each other's virtues as well as each other's differences.